

O'QUVCHILARNING BILIMINI BAHOLASHDA XALQARO BAHOLASH DASTURLARI

Choriyeva Jasmina Jamshid qizi

Student of Samarkand State Institute of Foreign language

Gmail: choriyevajasmina077@gmail.com

Sattarova Dilrabo Ikrambayevna

Ingliz tili kafedrasi assistant o'qituvchi

Gmail: sattarovadilrabo25@gmail.com

Annotatsiya: Ta'lim rivojlanishining hozirgi bosqichi uning sifatiga qo'yiladigan talablarning ortishi bilan tavsiflanadi, bu esa o'qitishning yangi texnologiyalarini, shuningdek, ta'lim yutuqlarini nazorat qilish va baholashning tegishli shakllarini izlash zarurligini oldindan belgilab berdi. Maqola bilimlarni baholashning reyting tizimini joriy etishning o'ziga xos xususiyatlari va uning universitet o'quvchilarining motivatsiyasini kuchaytirish va o'quvchilarni tayyorlash sifatini oshirish orqali ularning faoliyatiga ta'siriga bag'ishlangan. Baholash texnologiyasi ta'lim jarayonini tashkil etuvchi va uning samaradorligiga ta'sir etuvchi tizim sifatida taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, o'quv natijasi, baholash, nazorat, reyting tizimi.

Abstract: The current stage of education development is characterized by increased requirements for its quality, which predetermined the need to search for new teaching technologies, as well as appropriate forms of monitoring and evaluation of educational achievements. The article is devoted to the specific features of the introduction of the rating system of knowledge assessment and its impact on the work of university students by increasing their motivation and improving the quality of their training. Assessment technology is presented as a system that organizes the educational process and affects its effectiveness.

Key words: quality of education, educational result, assessment, control, rating system.

KIRISH

O'quvchilarni tayyorlash sifati ta'limning asosiy xususiyati bo'lib, uning natijalari va o'quv jarayonlari ish beruvchilar, hamkorlar, ilmiy hamjamiyat va davlat organlari

tomonidan taqdim etilgan iste'molchilarning talablariga javob berishini anglatadi. Ushbu kontseptsiya ta'lim tashkiloti va ta'lim tizimining barcha faoliyati turlarini, ya'ni ta'lim dasturlarini qamrab olishni nazarda tutadi

Sifat - bu o'ziga xos xususiyatlar to'plamining talablarga muvofiqlik darajasi¹

"O'zbekiston Respublikasida ta'lim to'g'risida" gi qonunning 2-moddasiga binoan, "ta'lim sifati - bu o'quv faoliyati va o'quvchilarni tayyorlashning har tomonlama tavsifi bo'lib, ularning davlat ta'lim standartlariga, ta'lim standartlariga, davlat talablari va (yoki) manfaatlarini ko'zlab ta'lim faoliyati olib boriladigan jismoniy yoki yuridik shaxsning ehtiyojlari, shu jumladan ta'lim dasturining rejalashtirilgan natijalariga erishish darajasidir.

Shunday qilib, ta'lim sifatini baholash bir tomondan bilim, ko'nikma, ko'nikma va malaka darajasini baholashni va ikkinchi tomondan ta'lim jarayoni sifatini baholashni o'z ichiga oladi.

Ta'lim sifatini baholashning maqsadlari:

- ta'lim yutuqlari darajasini aniqlash;
- o'quvchilar ega bo'lgan bilim va ko'nikmalarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash;
- o'quvchilarning ayrim guruhlarida ta'lim yutuqlari bilan bog'liq muammolarni aniqlash;
- o'quvchilarning o'quv yutuqlarini monitoring qilish. Bunday holda, umumiy qabul qilingan mezonlar va qoidalarga asoslangan ketma-ket jarayonlarni o'z ichiga olgan o'quvchilarning bilim darajasini baholash muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

An'anaviy usuldan farqli o'laroq, reyting tizimi ma'lum vaqt oralig'ida o'quvchining fan bo'yicha olgan baholarini qo'shishni o'z ichiga oladi. O'quv faoliyatini baholashning reyting tizimining mohiyati o'quvchini o'quv faoliyati sub'ekti sifatida shakllantirishdan iborat, boshqacha qilib aytganda, o'quvchi o'z ishining maqsadini, rejasini mustaqil ravishda aniqlay oladigan rivojlanish darajasiga erishadi. va agar kerak bo'lsa, uning harakatlarini maqsadga muvofiq ravishda to'g'rilash. Shu munosabat bilan, bunday baholash tizimi sharoitida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida sub'ekt-sub'ekt munosabatlari shakllanadi. Reyting texnologiyasi rag'batlantiruvchi omillar majmuasiga, xususan, o'quvchilarning haqiqiy natijalariga muvofiq natijalarni muntazam ravishda belgilashga asoslanadi.

---

¹ Budaev V.D. O'quvchilar bilimini baholashning ball-reyting tizimiga o'tishdagi qiyinchiliklar haqida // Universum: Gertsen universitetining xabarnomasi. 2020. No 10. P.51–54. 2. GOST R ISO 9000–2021

Bundan tashqari, ushbu texnologiyadan foydalanish vazifalarni umumiy madaniy va kasbiy kompetensiyalarni aks ettiradigan tarzda tanlashni nazarda tutadi. Fanni o'rganish sifati semestr davomida taqsimlangan bosqichlarni yoki tadbirlarni aniqlash orqali aniqlanadi. Oraliq nazorat fan bo'yicha barcha nazorat faoliyati natijalarini o'z ichiga olgan yakuniy reyting, joriy nazorat fan bo'yicha joriy reyting asosida amalga oshiriladi.²

Nazorat tadbirini o'tkazish va o'qituvchi tomonidan baho qo'yishda joriy reyting qayta hisoblab chiqiladi. Shunday qilib, o'quvchining reytingi semestr davomidagi har bir nazorat tadbirining yutuqlarini umumlashtiradi. Ushbu yondashuv o'quvchiga semestr davomida dam olishga imkon bermaydi, o'qishga tayyorgarlikni sessiyagacha qoldiradi. Shunday qilib, o'quvchi reytingini tuzishda o'qituvchi tomonidan semestr davomida o'tkazilgan har bir nazorat tadbiri natijalari hisobga olinadi. Reyting tizimini joriy etishning zaruriy sharti o'quvchilarni zarur o'quv-metodik adabiyotlar bilan ta'minlash, ma'lum darslarni qoldirgan o'quvchilarga ular ustida ishlash va tegishli reyting ballarini olish imkonini beruvchi o'quv-uslubiy materiallar to'plamidan foydalanish hisoblanadi

Reyting tizimi, albatta, o'qituvchi mehnatini faollashtiradi. Endi o'qituvchi semestr boshlanishidan oldin nafaqat kursning tuzilishini, balki o'quvchiga taklif qilinadigan barcha topshiriqlar to'plamini ham aniq o'ylab ko'rishi, test materiallari to'plamini ishlab chiqishi va hokazo.

Reytingni baholash tizimida yetakchi o'rinni nazorat egallaydi, bunda o'quvchini barcha turdagi darslar bo'yicha o'quv rejasiga muvofiq barcha fanlar bo'yicha yakuniy attestatsiyadan o'tkazish, unga tayyorgarlik darajasiga qarab reyting balli qo'yish kiradi.

Reyting tizimidan foydalanishning afzalligi uning axborot ochiqligi va shaffofligini ta'minlashdan iborat bo'lib, bu o'quvchilarga o'z yutuqlarini sinfdoshlarining yutuqlari bilan solishtirish imkonini beradi, ularga qo'shimcha motivatsiya beradi. Bundan tashqari, o'quv faoliyatini baholashning reyting tizimi o'quvchilarga o'quv jarayoni davomida o'z reytingini kuzatish imkonini beradi, bu ta'lim dasturi bo'yicha hisoblangan universitetdagi barcha turdagi o'quv faoliyati natijalarining yaxlit bahosini ifodalaydi. O'quvchining fan bo'yicha semestrda ishining natijasi yakuniy reyting bo'lib, u berilgan mezon bo'yicha bahoga aylantiriladi.³

² "Sifatni boshqarish tizimlari. Asoslar va lug'at." - M: FDU "Standardinform", 2021 yil.

³ Noxrina N. N., Lapko, T. M. O'quvchilarning ta'lim natijalarini monitoring qilish uchun reyting tizimlarining o'ziga xos xususiyatlari // SUSU byulleteni. Seriya: Ta'lim, sog'liqni saqlash, jismoniy tarbiya. 2022 yil. 9-son (64). 116–122-betlar.

Muhokama va natijalar

O'quvchilar faoliyatini baholashning reyting tizimidan foydalanish bilim va ko'nikmalarni tizimli nazorat qilish tamoyilini amalga oshirish imkonini beradi. O'quvchilarning o'quv yutuqlarini nazorat qilish va baholash o'quv jarayonining muhim elementi bo'lib, butun semestr va butun o'quv yili davomida tizimli ravishda amalga oshirilishi lozim. Shu maqsadda alohida fanlar bo'yicha o'quvchilarning guruh va kurs bo'yicha reytinglari, o'quvchining semestr ichidagi reytingi, semestr yakuni va istalgan davr uchun reytingi aniqlanadi.

O'quv jarayonining rivojlanishi va o'qitish texnologiyalarining modernizatsiyasi o'quvchilar bilimni baholash tizimiga yangi yondashuvlarni izlash va qo'llash zarurligini belgilaydi.

Ta'limni rivojlantirishning zamonaviy sharoitida, xususan, uni demokratlashtirish, bu erda o'quvchining o'quv faoliyatini o'z-o'zini tashkil etish tamoyillaridan biri bo'lsa, o'quvchi o'z yutuqlari darajasini mustaqil ravishda nazorat qila oladigan o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Ta'lim dasturini o'zlashtirish natijalarini kuzatish uchun maqsadlarga erishish jarayoni dinamikasini kuzatish va baholash imkonini beruvchi vositalar kerak. Tizimli nazorat yordamida o'quvchilar bilan uzluksiz va ishonchli fikr almashish ta'minlanadi, bu esa o'quv jarayonini tartibga solish bo'yicha o'z vaqtida chora-tadbirlar ko'rish uchun sharoit yaratadi.⁴

Xulosa

O'quvchilarni baholash ta'lim sifatini baholash tizimining eng muhim elementlaridan biri bo'lib, u ta'lim tashkilotiga o'qitish samaradorligi to'g'risida tezkor ma'lumot olish imkonini beradi. Uning natijalari o'quvchining o'qishga bo'lgan motivatsiyasiga va keyingi ishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. O'quv fanlarini o'rganish sifatini baholash usullaridan biri bu reyting tizimidir. Ingliz tilidan tarjima qilingan reyting "baholash", "baholash" degan ma'noni anglatadi.

Reyting tizimi - bu fanni o'rganish jarayonida o'quvchilar tomonidan bajariladigan barcha turdagi o'quv faoliyati qayd etilishi, tekshirilishi va baholanishi kerak bo'lgan nazorat tizimi; maqsadli vazifasi mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishdan iborat bo'lib, aniq vazifa esa ta'lim natijalarini baholashning ob'ektivligi, ishonchliligi va informativligini ta'minlashdan iborat.

---

⁴ Chelmakina L. A., Seskina E. N. O'zbekiston universitetlarining global ta'lim makoniga integratsiyalashuvi muammolari // Ta'lim integratsiyasi. 2023 yil. 4-son (73). 52–56-betlar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Budaev V.D. O'quvchilar bilimni baholashning ball-reyting tizimiga o'tishdagi qiyinchiliklar haqida // Universum: Gertsen universitetining xabarnomasi. 2020. No 10. P.51–54. 2. GOST R ISO 9000–2021
2. GU Rustamova, LINGVISTIK PRAGMATIKANING BIRLIKLARI, Филологические науки 11, 0
3. U Qo'ziyev, TILDA SOFLIK MASALASI, TA'LIMDA TURKIY XALQLAR MILLIY MENTALITETINI MUSTAHKAMLASHNING DOLZARB ..., 2022
4. "Sifatni boshqarish tizimlari. Asoslar va lug'at." - M: FDU "Standardinform", 2021 yil.
5. N Dedamirzayeva, U Kuziyev, Teaching English to young learners through games, Oriental Art and Culture, 86-88, 2020
6. Noxrina N. N., Lapko, T. M. O'quvchilarning ta'lim natijalarini monitoring qilish uchun reyting tizimlarining o'ziga xos xususiyatlari // SUSU byulleteni. Seriya: Ta'lim, sog'liqni saqlash, jismoniy tarbiya. 2022 yil. 9-son (64). 116–122-betlar.
7. D Nu'Monova, U Qo'Ziyev, Badiiy matnni lingvostatistik tomondan tahlil qilish, Oriental Art and Culture, 119-121, 2020
8. Sazonov B. A. Bilimlarni baholash va o'quv jarayoni sifatini ta'minlash uchun ball-reyting tizimlari // O'zbekistonda ta'lim. 2022. No 6. P.28–40.
9. Chelmakina L. A., Seskina E. N. O'zbekiston universitetlarining global ta'lim makoniga integratsiyalashuvi muammolari // Ta'lim integratsiyasi. 2023 yil. 4-son (73). 52–56-betlar.
10. UY Kuziev, The issue of classification and description of complex structural compounds in uzbek language, Int J Eval & Res Educ 99 (4), 309-314, 2023